

Sammanfattning

Tre arbetstagare hos ett bolag A, som är verksamt inom IT-branschen, slutade sina anställningar där och bildade ett annat bolag B som verkar inom samma bransch. Fråga om arbetstagarna och bolaget B obehörigen har röjt och utnyttjat bolaget A:s företagshemligheter. Vidare fråga om arbetstagarna handlat illojalt mot den tidigare arbetsgivaren och brutit mot sina anställningsavtal samt om de brutit mot konkurrensklausulerna i anställningsavtalen. Vid bedömningen prövas om konkurrensklausulerna är oskäligen och bör jämkas enligt 38 § avtalslagen.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2009-09-02
StockholmDom nr 63/09
Mål nr B 7/08**KLAGANDE OCH MOTPART**Reachin Technologies Aktiebolag, 556547-5760, Förmansvägen 4,
117 43 StockholmOmbud: advokaten Jens Tillqvist, Advokatfirman Cederquist, Box 1670,
111 96 Stockholm**MOTPARTER**

1. M.D. i Skärholmen
2. T.F. i Sollentuna
3. J.M-B i Sundbyberg

MOTPART OCH KLAGANDE4. SenseGraphics AB, 556659-3512, Landsnoravägen 77 A,
192 51 SollentunaOmbud för 1–4: advokaten Björn Djupmark, Advokatfirman Fylgia KB,
Box 55555, 102 04 Stockholm och advokaten Jan Ramkvist, Grönberg
Cederlov Advokatbyrå HB, Hitechbuilding 151, 101 52 Stockholm**SAKEN**

skadestånd m.m.

ÖVERKLAGAD DOMStockholms tingsrätts, avd. 3, dom den 21 december 2007 i mål
nr T 22774-05

Tingsrättens dom, se bilaga.

Reachin Technologies Aktiebolag (RIT) har yrkat bifall till sin vid tingsrätten förda talan samt yrkat att RIT befrias från skyldigheten att ersätta M.D:s, T.F:s, J.M-B:s och SenseGraphics AB:s (M.D. m.fl.) rättegångskostnader vid tingsrätten och att Arbetsdomstolen i stället ska förplikta M.D. m.fl. att ersätta RIT för dess rättegångskostnader där.

SenseGraphics AB (SG) har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta RIT att ersätta SG för dess ombudskostnader vid tingsrätten med där yrkat belopp.

Part har bestritt motparts ändringsyrkande.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling.

Vid huvudförhandlingen har hållits förnyade förhör under sanningsförsäkran med T.J., B.G-L., M.D., T.F. och J.M-B. samt förnyade vittnesförhör med P.W., To.F., K.G., L.T., R.Ö. och T.S.. Tingsrättens ljudupptagning av vittnesförhören där med L.J. och R.C. har spelats upp. Vidare har parterna lagt fram skriftlig bevisning.

Parterna har till utveckling av sin talan anfört i huvudsak detsamma som vid tingsrätten.

Domskäl

Brott mot lagen om skydd för företagshemligheter

Arbetsdomstolen har inledningsvis att ta ställning till om M.D. m.fl. har gjort sig skyldiga till brott mot lagen (1990:409) om skydd för företags-hemligheter genom att utnyttja eller röja information som utgjort företags-hemlighet.

Arbetsdomstolen instämmer i tingsrättens bedömning att information som RIT har haft i form av kundlistor och avtal med samarbetspartners samt datorprogrammet RIT API med hårdvara har utgjort företagshemlighet. Den avgörande frågan i denna del av målet är då, som tingsrätten har angett, om M.D. m.fl. obehörigen har angripit RIT:s företagshemligheter.

RIT har anfört att M.D., J.M-B. och T.F. har röjt och utnyttjat dels kundlistor som upptar kunder som Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och Göteborgs universitet, dels avtal med RIT:s samarbetspartners, bl.a. UK Haptics och Norrköpings visualiserings- och interaktionsstudio. M.D. m.fl. har bestritt att deras kontakter med nämnda företag och institutioner inneburit att företagshemligheter hos RIT röjts eller utnyttjats. Som tingsrätten konstaterat har någon utredning som talar emot detta inte lagts fram. Att något utnyttjande eller röjande av företagshemligheter i dessa avseenden förekommit har alltså inte styrkts.

RIT har i denna del även gjort gällande att M.D., J.M-B. och T.F. har fört med sig källkoden till RIT API samt dokumentation över programmet till SG. RIT har grundat detta påstående på att det enligt bolaget finns likheter mellan RIT API och H3D API samt att det sistnämnda programmet har tagits fram och utvecklats under mycket kort tid. Hur angreppet närmare skulle ha gått till har inte angetts av RIT.

Arbetsdomstolen delar tingsrättens uppfattning att de likheter som finns mellan de båda datorprogrammen RIT API och H3D API kan förklaras på annat rimligt sätt än att M.D., J.M-B. och T.F. fört med sig eller annorledes haft tillgång till källkoden eller annan dokumentation till RIT API vid utvecklingen av H3D API.

Frågan är då om en bedömning av utvecklingstiden för H3D API ger stöd för påståendet om utnyttjande och röjande av företagshemlig information. I september 2004 förelåg ostridigt en version av H3D API. M.D. har uppgett

att under förutsättning att användaren samtidigt hade tillgång till SensAbles haptikmotor det redan då var möjligt att få haptisk funktion vid användningen av SG:s API. Av utredningen i målet framgår inte vilken närmare utvecklingsnivå eller kvalitet programmet då hade. Parternas uppgifter om hur lång utvecklingstid som krävts för att skapa H3D API skiljer sig åt avsevärt. Utredningen ger visst stöd för att det krävs lång tid för att utveckla en haptikmotor. Däremot kan det inte anses visat att det typiskt sett borde ha krävts längre utvecklingstid för att ta fram en produkt som H3D API i den version som förekom i september 2004 än vad som har medgetts av M.D. m.fl. Det är alltså inte klarlagt att utvecklingsperioden varit så anmärkningsvärt kort att det av det skälet skulle föreligga stöd för påståendet att företagshemlig information har utnyttjats.

Det anförda medför att Arbetsdomstolen instämmer i tingsrättens bedömning att RIT inte har styrkt att M.D. m.fl. utnyttjat eller röjt företagshemlig information.

Brott mot anställningsavtalen

Arbetsdomstolen övergår här efter till att bedöma om M.D., J.M-B. och T.F. har agerat illojalt mot RIT och brutit mot sina anställningsavtal under och efter anställningen.

Anställningarnas upphörande

De är ostridigt att J.M-B:s och T.F:s anställningar upphörde den 14 juni 2004. Vad beträffar M.D. delar Arbetsdomstolen tingsrättens bedömning att det är styrkt att M.D:s anställning upphörde den 31 maj 2004 genom en överenskommelse mellan M.D. och bolagets dåvarande VD R.Ö..

Har RIT begått grovt kontraktsbrott?

M.D., J.M-B. och T.F. har i denna del gjort gällande bl.a. att de inte är bundna av de i respektive anställningsavtal intagna sekretess- och konkurrensklausulerna på den grunden att RIT gjort sig skyldigt till grovt kontraktsbrott mot dem genom att inte uppfylla vissa förpliktelser i fråga om förmåner som följer av anställningsavtalen. Vad som i denna del framkommit i Arbetsdomstolen medför ingen annan bedömning än den tingsrätten har gjort. Den i respektive anställningsavtal förekommande sekretess- och konkurrensklausulen är alltså inte ogiltig på grund av något kontraktsbrott från RIT:s sida.

Frågan om illojalt agerande under anställningen m.m.

Arbetsdomstolen gör, i frågan om M.D., J.M-B. och T.F. under anställningstiden planerat och förberett en med RIT konkurrerande verksamhet och i samband med det medvetet använt sig av sekretessbelagd information, ingen annan bedömning än den tingsrätten har gjort.

Frågan om brott mot anställningsavtalen efter anställningarnas upphörande

Vad gäller av RIT påstådda brott mot tystnadsplikten instämmer Arbetsdomstolen i tingsrättens slutsats. Något sekretessbrott är sålunda inte visat i målet.

Arbetsdomstolen övergår här efter till att pröva frågan om brott mot konkurrensklausulerna och då först om dessa bör jämkas enligt 38 § avtalslagen i enlighet med vad M.D., J.M-B. och T.F. har gjort gällande.

Vid bedömningen av en konkurrensklausuls skälighet ska en helhetsbedömning göras utifrån samtliga föreliggande omständigheter. När det gäller M.D. anser Arbetsdomstolen i likhet med tingsrätten att RIT, med hänsyn till att M.D. har arbetat med bolagets produktutveckling, i och för sig haft ett berättigat intresse av att binda honom vid en konkurrensklausul. Konkurrensklausulen förbjuder enligt sin lydelse M.D. att under en tid av 12 månader bedriva med bolaget konkurrerande verksamhet inom ett vidsträckt geografiskt område som inte bara omfattar Sverige utan även andra länder. Klausulens utformning medför alltså att M.D. under en inte obetydlig tid förbjuds att verka i den bransch han under lång tid har arbetat i. Trots denna långtgående förpliktelse har bolaget inte åtagit sig att under klausulens bindningstid kompensera M.D. ekonomiskt. Det kan vidare konstateras att varken hans lön eller övriga anställningsvillkor synes ha bestämts med utgångspunkt i de restriktioner som konkurrensklausulen inneburit för honom, i vart fall om man beaktar att möjligheten att delta i optionsprogram aldrig blev aktuell. En sammanvägning av ovanstående faktorer medför enligt Arbetsdomstolens mening att klausulen får anses oskälig enligt 38 § avtalslagen och därför inte ska tillämpas för M.D..

T.F. har till skillnad från M.D. inte arbetat med produktutveckling, utan med försäljning främst genom att träffa kunder. J.M-B:s arbetsuppgifter har endast delvis bestått i att utveckla hårdvara för RIT:s applikationer. Därutöver har han till stor del arbetat med inköp och leveranser samt monteringsuppgifter. Som tingsrätten angett ger inte utredningen belägg för att T.F. och J.M-B. har haft några närmare insikter i RIT:s utvecklingsarbete i fråga om RIT API, dvs. i det som framför allt får betecknas som den mer företagsspecifika delen av bolagets verksamhet. Med hänsyn till det anförda delar Arbetsdomstolen tingsrättens bedömning att bolagets intresse av att upprätthålla konkurrensklausuler i förhållande till T.F. och J.M-B. får anses begränsat. Till skillnad från tingsrätten finner Arbetsdomstolen inte visat att klausulernas utformning över huvud taget diskuterades med dem. Enligt klausulernas lydelse har T.F. och J.M-B. inte rätt att bedriva någon med RIT konkurrerande verksamhet. För J.M-B:s del uppgick klausulens bindningstid

till 12 månader medan bindningstiden för T.F:s del uppgick till sex månader. För T.F. gällde därtill den begränsningen att omfattningen av konkurrensförbudet enligt lydelsen avsåg konkurrerande verksamhet rörande haptisk mjukvara. För båda gällde, liksom för M.D., att konkurrensförbudet enligt klausulernas lydelse var geografiskt omfattande och sträckte sig även till länder utanför Sverige. Enligt Arbetsdomstolens mening kan konkurrensförbudet som det formulerats i klausulerna inte ses som enbart marginellt ingripande för vare sig J.M-B. eller T.F., även med hänsyn till de begränsningar i omfattningen som gällde för T.F:s del. Inte heller dessa två har såvitt framkommit särskilt kompenserats ekonomiskt för konkurrensbegränsningen. Vid en helhetsbedömning av den föreliggande situationen med beaktande av såväl att RIT, som anförts ovan, får anses ha haft ett begränsat intresse av att upprätthålla dessa konkurrensförbud som att de två arbetstagarna skulle ha kommit att i hög grad beröras av konkurrensbegränsningen finner Arbetsdomstolen att klausulerna får anses oskäligen enligt 38 § avtalslagen.

Vad som anförts ovan innebär att Arbetsdomstolen instämmer i tingsrättens slutsats att konkurrensklausulerna är oskäligen och alltså inte ska tillämpas för tiden efter anställningarnas upphörande. Vid denna bedömning har något brott mot ett konkurrensförbud inte ägt rum. Skadestånd och vite för brott mot konkurrensklausulerna kan följaktligen inte utgå. Tingsrättens dom ska därmed fastställas i denna del.

Ersättning för SG:s rättegångskostnader vid tingsrätten

I fråga om den av SG vid tingsrätten begärda ersättningen för rättegångskostnader delar Arbetsdomstolen tingsrättens bedömning. Tingsrättens dom ska därför fastställas även i denna del.

Rättegångskostnader i Arbetsdomstolen

Vid denna utgång ska RIT som i huvudsak förlorande part förpliktas att betala M.D:s m.fl. rättegångskostnader även i Arbetsdomstolen. Deras yrkande om ersättning för ombudsarvode framstår dock som alltför högt tilltaget sett i relation till målets omfattning i Arbetsdomstolen. De är enligt Arbetsdomstolens uppfattning skäligen tillgodosedda med en ersättning för ombudsarvode som uppgår till 90 000 kr för var och en av dem. På beloppet tillkommer mervärdesskatt, utom såvitt avser ersättningen till SG.

Domslut

1. Arbetsdomstolen fastställer tingsrättens domslut.
2. Arbetsdomstolen förpliktat Reachin Technologies Aktiebolag att ersätta SenseGraphics AB för dess rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med nittiotusen (90 000) kr för ombudsarvode jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

3. Arbetsdomstolen förpliktar Reachin Technologies Aktiebolag att ersätta M.D. för hans rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med etthundratolvtusenfemhundra (112 500) kr, varav 90 000 kr för ombudsarvode och 22 500 kr för mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

4. Arbetsdomstolen förpliktar Reachin Technologies Aktiebolag att ersätta T.F. för hans rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med etthundratolvtusenfemhundra (112 500) kr, varav 90 000 kr för ombudsarvode och 22 500 kr för mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

5. Arbetsdomstolen förpliktar Reachin Technologies Aktiebolag att ersätta J.M-B. för hans rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med etthundratolvtusenfemhundra (112 500) kr, varav 90 000 kr för ombudsarvode och 22 500 kr för mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Ulla Erlandsson, Christer Måhl, Kerstin Brodowsky, Anders Hagman, Maria Hansson och Lars E. Rabenius.
Enhälligt.

Sekreterare: Anne Lillieroth

Tingsrättens dom (ledamöter: Jakob Hedenmo, Lars Ivarsson och Rickard Sobocki)

BAKGRUND

Reachin Technologies AB (RIT) och SenseGraphics AB (SG) är bolag verksamma i IT-branschen. De tillhandhåller var sitt dataprogram, RIT API respektive H3D API. RIT API och H3D API är programmeringsgränssnitt, API:er. API:erna kan användas för att programmera haptik. Haptik innebär att känsel tillförs vid användning av dator.

SG startades av bl a M.D., J.M-B. och T.F. De hade tidigare varit anställda vid RIT. M.D., J.M-B. och T.F. anställdes från januari 2004 som "Chief Technology Officer", "Business Area Manager" respektive "Hardware Manager and Sales Representative". T.F. var nyanställd. M.D. och J.M-B. hade varit anställda i RIT eller i RIT närstående bolag sedan 1998 respektive 2000. M.D. deltog under denna tid i arbetet med att utveckla RIT API. Han har även deltagit i arbetet med att utveckla H3D API.

Samtliga anställningsavtal mellan RIT och de enskilda svarandena innehåller konkurrens- och sekretessklausuler. Överträdelse av konkurrensklausulen har i M.D:s och T.F:s anställningsavtal sanktionerats med ett vite om en årslön.

Den första bolagsstämman i SG hölls den 10 juni 2004. T.F:s och J.M-B:s anställningar vid RIT upphörde fyra dagar senare. Det är i målet tvistigt huruvida M.D:s anställning upphörde den 31 maj 2004 eller den 23 juli samma år.

Tvisten i målet gäller i huvudsak frågan om M.D., J.M-B. och T.F. och SG har ådragit sig skadeståndsskyldighet gentemot RIT genom konkurrerande verksamhet, som innefattat nyttjande av företagshemligheter däribland RIT API.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

RIT har yrkat att SG, M.D., J.M-B. och T.F. skall förpliktas att solidariskt utge 20 000 000 kr, varav 17 000 000 kr för ekonomisk skada och 3 000 000 kr för ideell skada, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 12 oktober 2005 till dess betalning sker. Bolaget har alternativt yrkat att M.D., J.M-B. och T.F. skall förpliktas att solidariskt utge 10 000 000 kr för ekonomisk skada jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 12 oktober 2005 till dess betalning sker.

RIT har därutöver yrkat dels att M.D. skall förpliktas att utge avtalat vite med 480 000 kr, dels att T.F. skall förpliktas att utge avtalat vite med 300 000 kr. På beloppen har bolaget yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från den 12 oktober 2005 till dess betalning sker.

Svarandena har bestritt käromålet. De har vitsordat ränteyrkandena samt beräkningen av M.D:s och T.F:s respektive årslön.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

Brott mot lagen om skydd för företagshemligheter

Käranden

Svarandena har begått brott mot lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter (FHL) genom att M.D., J.M-B. och T.F. under tiden april – juni 2004 obehörigen röjt företagshemligheter genom att ta med sig företagshemligheter till det egna bolaget SG och genom att SG därefter använt sig av de röjda hemligheterna i sin verksamhet. De företagshemligheter som avses är kundlistor, avtal med samarbetspartner samt RIT:s produkt, dataprogrammet API, och den hårdvara som är kopplad till programmet. När det gäller dataprogrammet har svarandena fört med sig koden till detta till SG samt dokumentationen över programmet. Kundlistorna omfattade kunder som Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och Göteborgs universitet. Beträffande avtalen med RIT:s samarbetspartners har RIT haft samarbete med bl a UK Haptics och Norrköpings visualiserings- och interaktionsstudio (NVIS). Röjandet har skett under M.D:s, T.F:s och J.M-B:s anställning hos RIT. M.D:s anställning upphörde den 23 juli 2004. T.F:s och J.M-B:s anställningar upphörde den 14 juni 2004. De har även under pågående anställning påbörjat en direkt konkurrerande verksamhet med RIT. Nyttjandet av RIT:s hemligheter pågår alltjämt.

Röjandet och det därpå omedelbart följande nyttjandet har lett till skada. Den ekonomiska skadan uppgår till 17 000 000 kr och den ideella skadan till 3 000 000 kr. Till följd av svarandenas angrepp har RIT:s försäljning minskat kraftigt och i stort sett upphört. RIT:s värde har även minskat kraftigt eftersom SG har lagt ut RIT:s dataprogram på s k open source, vilket gör det allmänt tillgängligt.

Svarandena

Ingen av M.D., J.M-B. och T.F. har företagit något obehörigt angrepp på företagshemligheter tillhöriga RIT under anställningstiden eller tiden därefter. Vidare har ingen av dem åsamkat någon skada. Om skadestånd skall utgå skall det jämkas i första hand till noll kr.

SG har inte orsakat RIT någon skada. SG har inte med vetskap om M.D:s, J.M-B:s och T.F:s brott mot FHL utnyttjat RIT:s företagshemligheter.

Brott mot anställningsavtalen

Käranden

M.D., J.M-B. och T.F. har brutit mot sina anställningsavtal och den däri ingående lojalitetsplikten. Lojalitetsplikten innefattar en skyldighet att iaktta

sekretess, att inte otillbörligen konkurrera med arbetsgivaren samt att inte utföra otillbörliga angrepp på arbetsgivarens avtalsförhållanden. M.D., T.F. och J.M-B. har under sin anställning på RIT tillsammans och i samförstånd planerat och vidtagit åtgärder för en med RIT konkurrerande verksamhet och i samband med detta använt sig av information som de visste var sekretessbelagd. De har därmed agerat på ett sådant sätt som vållat RIT ekonomisk skada om 10 000 000 kr, oavsett om brott mot FHL förelegat. Skadan har beräknats genom att bolaget har värderats före och efter svarandenas avhopp och därmed följande informationstapp. Konkurrensklausulen tar enbart sikte på arbete med inriktning mot samma produkt som API.

M.D. skall enligt 7 § i sitt anställningsavtal vid konkurrensbrott enligt utgörelse vite motsvarande en årslön, vilken uppgick till 480 000 kr.

T.F. skall enligt 7 § i sitt anställningsavtal vid konkurrensbrott enligt utgörelse vite motsvarande en årslön, vilken uppgick till 300 000 kr.

Svarandena

T.F., M.D. och J.M-B. har under sina anställningar i RIT varit lojala med bolaget. De har inte brutit mot någon sekretess-, konkurrens- eller vitesbestämmelse i förhållande till RIT. De enskilda svarandena har inte heller varit bundna av dessa bestämmelser, då RIT har begått grova kontraktsbrott mot dem. T.F. har efter att hans provanställning upphörde den 14 april 2004 inte haft något anställningsavtal som innehöll sekretess-, konkurrens- och vitesbestämmelser.

M.D., J.M-B. och T.F. har ej heller varit bundna av respektive konkurrensklausul då de i alla händelser sträcker sig längre än vad som är skäligt enligt 38 § avtalslagen.

Om skadestånd skall utgå skall det jämkas i första hand till noll kr. Om skadestånd skall utgå på grund av brott mot konkurrensklausulen skall skadeståndsbeloppet vad gäller M.D. och T.F. i vart fall begränsas till högst det belopp som följer av vitesklausulen. Avtalsvillkoren om vite är oskäliga och de avtalade vitesbeloppen skall jämkas – i första hand till noll kr – enligt 36 § avtalslagen.

UTVECKLING AV TALAN

Parterna har, utöver vad som framgår av bakgrunden, anfört följande till utveckling av sin talan.

Käranden

RIT grundades 1997 av Wowern-gruppen AB och ett antal framstående forskare från Sverige, USA och New Zeeland. Bolaget har säte i Stockholm och ägs av ett hundratal svenska och internationella investerare t ex

Industrifonden och Almi företagspartner. I RIT:s styrelse har under årens lopp funnits ett antal framstående affärsmän.

RIT är världsledande inom skriptisk datahantering. Skriptisk datahantering innebär att känsligt tillförs vid datoranvändning. Bolaget har en unik produkt, dataprogrammet RIT API. Om RIT API kombineras med en viss hårdvara kan en användare som arbetar vid en dator känna på en produkt. Med API:n som bas har RIT tagit fram specialanpassade applikationer som bl.a. möjliggör träning för blivande läkare inom sjukvården. RIT:s verksamhet är indelad i olika sektorer. Bolaget har bl.a. utarbetat dataprogram för bolag verksamma inom medicin, olja, gas och industridesign. Till bolagets kunder och samarbetspartners hör Nasa, Sony, Volvo, Norsk Hydro och akademiska institutioner som Stanford och Cambridge.

M.D. anställdes under 1998. Han var en av de första tio personerna som var verksamma i bolaget. Han återanställdes i bolaget under 2004. Vid samma tillfälle anställdes T.F. Kort därefter anställdes J.M-B. M.D. har varit anställd som chefstekniker och har ansvarat för utvecklingen av RIT API. T.F. har arbetat med försäljning av bolagets produkter.

Av M.D:s anställningsavtal framgår att han anställdes som "Chief Technology Officer" med en årslön om 480 000 kr med rätt att delta i visst optionsprogram. M.D. sade upp sin anställning den 23 april 2004 med en avtalad uppsägningstid om tre månader. Hans anställning upphörde den 23 juli samma år.

Enligt T.F:s anställningsavtal anställdes han under tiden den 12 januari 2004 till den 12 april 2004 som "Business Area Manager" med ansvar för marknadsföring av kärnteknologiverksamheten. Månadslönen uppgick till 25 000 kr. Provanställningsavtalet sades inte upp. Avtalet övergick med i övrigt oförändrade villkor i en tillsvidareanställning per den 12 april 2004. T.F. sade upp sin anställning vid RIT den 14 maj 2004. Hans anställning upphörde därför den 14 juni 2004.

J.M-B. anställdes från den 27 januari 2004 som "Hardware Manager och Sales Representative". J.M-B. sade upp sin anställning den 14 maj 2004. Anställningen upphörde den 14 juni 2004.

Samtliga anställningsavtal innehåller sekretess- och konkurrensklausuler och hänvisningar till FHL. De innehåller även en redogörelse för skyddet av RIT:s upphovsrätt.

RIT har inte brutit mot anställningsavtalen med M.D., J.M-B. och T.F. RIT har utbetalat alla avtalsenliga löner och provisioner till dem. RIT har inte heller i något annat avseende underlåtit att efterkomma sina skyldigheter i förhållande till dem.

RIT API utgör grunden för RIT:s affärsmodell. Bolagets framgångar är helt beroende av RIT API. Om RIT API görs allmänt tillgängligt, plagieras eller

kopieras så har det en mycket negativ inverkan på bolagets förmåga och möjligheter att skapa vinster.

SG:s verksamhet startade i början av juni månad 2004. I mitten av september samma år lanserade bolaget en första version av bolagets API som benämns H3D API. Företrädare för RIT kunde omedelbart konstatera att svarandena genom att kopiera RIT API tillgodogjort sig en stor del av den arkitektur, design och källkod som integrerats i programmet.

RIT API har bedömts vara världsledande. Det har utvecklats sedan 1997. Kostnaderna har varit höga. RIT:s ekonomi och likviditet har från tid till annan varit ansträngd. Under de åtta år bolaget har existerat har bolaget lagt ned 50 manår på att utveckla RIT API. Källkoden för RIT API har aldrig varit öppen eller allmänt tillgänglig. Däremot har information funnits tillgänglig för särskilt utvalda personer som arbetat på RIT däribland M.D., T.F. och J.M-B. RIT API består av en mängd information. Vissa delar är skyddad från obehöriga, medan viss information lämnas till behöriga användare. För att kunna använda RIT API får användarna tillgång till material såsom referensmanualer, programmeringsguider och annan API-dokumentation. Materialet används för att kommunicera mellan den allmänt tillgängliga delen och den del allmänheten inte har tillgång till. RIT har emellertid inte på något sätt gjort källkod tillgänglig för allmänheten.

Det finns ett flertal olika metoder för att programmeringsmässigt definiera en tredimensionell miljö. RIT använder huvudsakligen programmeringsspråket Virtual Reality Modeling Language, VRML, för detta ändamål. VRML specificeras genom en beskrivning av vad som ingår i VRML-standarden. Specifikationen sorterar in diverse typer av funktioner (en funktion är en samling programmeringsinstruktioner) i olika noder. En nod kan t ex utgöra en samling funktioner som används för att skapa en tredimensionell ljuskälla. VRML-specifikationen beskriver endast vilken funktionalitet en viss nod skall ha. Den beskriver inte hur funktionaliteten skall konstrueras genom kodning för att en användare t ex skall kunna se en ljuskälla på en skärm. VRML-specifikationen kan exemplifieras med konceptet för ett hus. Om det fanns en nod i VRML-specifikationen som hette "Hus" skulle den säga att huset bör ha fönster, väggar, tak och dörr. Noden hus skulle emellertid inte beskriva hur dessa delar ska sättas samman. Både Empire State Building och en villa i Mora uppfyller specifikationen för noden "Hus". H3D API följer en programmeringsstandard som är en vidareutveckling av VRML-standarden. Denna standard, X3D, är mycket lik VRML-standarden. SG har, liksom RIT, döpt filerna i H3D API efter namn som följer VRML (X3D) standarden. VRML standarden beskriver endast grafiska egenskaper. Enligt standarden för VRML och X3D finns inga noder som beskriver haptiska egenskaper. RIT har emellertid utvecklat VRML till att även kunna beskriva haptiska egenskaper. Detta är, rent arkitekturmässigt, unikt för RIT API och är, förutom i H3D API, inte utvecklat i något av de konkurrerande API-programmen.

Den omständigheten att SG använder programmeringsstandarden X3D innebär ett arkitekturval som förklaras av att SG har kopierat design,

arkitektur och kod som utvecklats av RIT för RIT API. SG har vidare modifierat X3D-läsaren i H3D API till att kunna beskriva haptiska egenskaper på exakt samma sätt som RIT API utvecklat och använder VRML. Inget annat konkurrerande API har en motsvarande arkitektur.

RIT API består av cirka 485 filer och cirka 90 000 rader kod och kodkommentar.

SG startade sin verksamhet den 10 juni 2004 då bolagsstämman hölls. M.D. var då alltså anställd vid RIT. I mitten av september månad lanserade SG en första version av bolagets H3D API. Om vad svarandena anför är korrekt skulle SG ha utvecklat en fungerande programvara bestående av 33 475 rader kod på endast tre månader.

Det motsvarar 836 A4-sidor. Det tar mycket lång tid att skriva motsvarande 836 A4-sidor för ett avancerat API. Dessutom tillkommer arbeten avseende arkitektur, design, integration, felsökning, testning etc. Det är uppenbart att SG genom kopiering från RIT API tillgodogjort sig stor del av den arkitektur, design och kod som integrerats i H3D API.

Endast två personer på SG, M.D. och D.E., har den kompetens som fordras för att utveckla och programmera H3D API. Enligt uppgift från försäkringskassan var M.D. föräldraledig i 71 dagar under perioden juni till september 2004. Han torde därför ha haft begränsade möjligheter att delta i utvecklingen av H3D API. Det är inte möjligt för endast en person att utveckla H3D API på tre månader.

Företrädare för SG har vid olika mässor tillstått att man använder sig av RIT API och till kunder uppgett att det går bra att använda RIT:s manualer vid arbete med SG:s programvara. H3D API är således ett plagiat av RIT API.

Vid en jämförelse mellan filnamn i RIT API och H3D API framgår att 86 av totalt 279 i H3D API har identiska namn med filer i RIT API. Vid en jämförelse av filnamnen i RIT API och de konkurrerande API programmen CHAI3D, GHOST och Open Haptics föreligger inga identiska filnamn. Endast i H3D API har integrerats filer med namn som är identiska med filnamn i RIT API.

H3D API och RIT API innehåller noder med identiska namn och funktioner. Flera av dessa noder utgör inte VRML eller X3D standard. Det finns inte någon VRML-specifikation på vilka parametrar som vanligtvis ingår i en sådan nod. RIT har därför nödgats döpa och utveckla dessa noder särskilt för RIT API. SG har därefter olovligt kopierat dessa noder i fråga om namn, funktion och kod.

SG har gjort gällande att den s k haptiska mjukvaran som används av bolaget har utvecklats av SensAble Technologies (SensAble). SensAbles mjukvara är en integrerad komponent i båda RIT API och H3D API. Båda programmen använder SensAbles drivrutin. H3D API använder därutöver även ett mjukvarubibliotek från SensAble. Vid en jämförelse mellan de filer

som ingår i H3D API och som avser haptik och de filer som avser haptik och har utvecklats av SensAble framgår att SG har utvecklat en egen haptisk mjukvara. SG tillstår på sin hemsida och i sin manual för H3D API att bolaget har utvecklat ett API för haptiska applikationer i form av H3D API.

RIT har utvecklat en arbetsstation (Reachin Display) med vilken RIT API praktiskt används. Arbetsstationen Reachin Display består bland annat av en lutande skärm som tillsammans med en spegel skapar en visuellt och haptiskt koordinerad miljö för användaren. För att kompensera vinkeln mellan skärm och spegel är den grafik som visas på skärmen modifierad och specialanpassad i RIT API. SG har tagit fram en närmast identisk konstruktion av arbetsstationen. SG har i fråga om val av arkitektur, design och lösningar kopierat RIT API och dess koncept.

RIT förstod tidigt att M.D., J.M-B. och T.F. planerade att starta ett bolag med konkurrerande verksamhet. De har för SG:s räkning utnyttjat den kunskap om existerande och potentiella projekt och återförsäljare som de tillägnat sig under sina anställningar vid RIT. De har dessutom haft nyckelkompetenser vid RIT och haft synnerligen goda kunskaper i detta avseende.

RIT har samarbetat med Sahlgrenska sjukhuset angående rehabilitering av strokedrabbade patienter. Ansvarig för projektet var M.R. vid Göteborgs universitet. Vinnova har i december 2004 beviljat SG projektanslag på 2,2 miljoner kr avseende vidareutveckling av utrustning för strokedrabbade patienter. Ansökan om anslag ingavs av SG till Vinnova den 29 september 2004, dvs endast cirka tre månader efter att M.D., J.M-B. och T.F. avslutat sina anställningar vid RIT. RIT har ingått diskussioner med Sahlgrenska om samarbete rörande ifrågavarande produktområde. M.D., J.M-B. och T.F. har därefter i egenskap av företrädare för SG inlett motsvarande samarbete med Sahlgrenska.

RIT samarbetar med UK Haptics avseende kanylinsättningar. SG har upprättat kontakt med UK Haptics under våren 2004.

Vad gäller skadeståndet på grund av brott mot FHL hänför sig 17 miljoner kr till den ekonomiska skada som RIT lidit till följd av svarandenas angrepp och 3 miljoner kr hänför sig till den ideella skada som angreppet innebar. RIT har vid uppskattning av den ekonomiska skada som SG:s angrepp åsamkat bolaget beräknat skadan med utgångspunkt i det värde bolaget betingar för investerare före och efter angreppet. En sådan beräkning kan göras med utgångspunkt i bolagets omsättning före och efter angreppet med tillämpning av en viss multipel. RIT:s omsättning för räkenskapsåret 2003-05-01 till 2004-04-30 uppgick till 6 599 379 kr. RIT:s omsättning före räkenskapsåret 2005-05-01 till 2006-04-30 uppgick till ca 1 400 000 kr. Vid tillämpning av en för utvecklingsbolag synnerligen konservativ multipel om 3,5 uppgår skillnaden i bolagets värde för en investerare före och efter angreppet till $(3,5 \times 6\,599\,379) - (3,5 \times 1\,400\,000)$ kr. Den ekonomiska skadan uppgår således till cirka 18 miljoner kr, vilket är ett högre belopp än vad som har yrkats i målet.

Vad gäller det ideella skadeståndet skall beaktas att RIT:s produkt är unik. Skadeståndet skall överstiga vad som tidigare varit aktuellt i rättspraxis. Det yrkade beloppet skall också vara tillräckligt avskräckande.

Skadeståndet på grund av brott mot anställningsavtalen har beräknats enligt samma grunder som gäller för skadestånd på grund av brott mot FHL. Beloppet är lägre bl a därför att yrkandet enbart riktar sig mot M.D., J.M-B. och T.F. Det är beräknat med hänsyn till det skydd som konkurrensklausulerna skall erbjuda. Av betydelse är den illojala och otillåtna konkurrens som skett i och med användandet av RIT:s API.

Svarandena

M.D. har en omfattande utbildning och yrkeserfarenhet inom IT-sektorn. Han har en Bachelor of Information Technology (Software Engineering) från Australian National University och en hedersexamen i datavetenskap. Han har under studietiden och i yrkeslivet sysslat med IT främst grafisk programvara. Han arbetade vid Australian CSIRO med utveckling och implementering av grafik. CSIRO och RIT hade ett gemensamt projekt i vilket M.D. deltog tillsammans med annan programmerare. M.D. sysslade därvid främst med grafik och den andre programmeraren med haptik. Samarbetet resulterade i den första versionen av RIT:s källkod. M.D. har arbetat med denna källkod sedan 1998. M.D. fick ett arbete i ett bolag i RIT-sfären. Detta bolag och några andra bolag i sfären gick så småningom i konkurs. M.D. anställdes den 12 januari 2004 i RIT. Enligt anställningsavtalet är han berättigad att delta i ett optionsprogram som skulle ge honom 2,2 % av ägandet i bolaget. Det belopp som han skulle erlägga för optionerna skulle betalas ut som extra lön under det första kvartalet 2004. Så skedde aldrig. M.D:s anställning upphörde den 31 maj 2004 genom en överenskommelse med RIT:s VD R.Ö.

J.M-B. är civilingenjör med inriktning mot maskinteknik. Han har tidigare arbetat som kvalitets- och konstruktionsansvarig på ABB Robotics. Han anställdes i november 2000 som hårdvaruchef på RIT. Anställningen övergick till säljbolaget Reachin Core AB. J.M-B. sades upp 2003 på grund av arbetsbrist och Reachin Core AB försattes senare samma år i konkurs. J.M-B. arbetade vidare med statlig lönegaranti. I maj 2003 erbjöds han arbete på halvtid på moderbolaget Reachin Enterprise AB. Anställningen övergick i oktober samma år till heltid. Reachin Enterprise AB försattes i konkurs i december 2003. J.M-B. anställdes den 27 januari 2004 i RIT som Hardware Manager and Sales Representative. J.M-B. har aldrig varit medlem i bolagets ledningsgrupp eller deltagit i strategimöten.

J.M-B. var med hänsyn till tidigare konkurser tveksam till att acceptera anställningen i januari 2004. RIT hade emellertid fått kontakt med investeraren Traction AB. Bolaget skulle komma på fötter igen. Osämja uppkom emellertid efter en tid bl a med anledning av de uteblivna optionerna. J.M-B., som ansåg att RIT var en dålig arbetsmiljö, sade upp sig den 14 maj 2004.

T.F. har en omfattande erfarenhet av management och försäljning i IT-branschen. Han kom i kontakt med RIT genom investeraren Traction AB. När han började i RIT skulle en nyemission genomföras. T.F. satsade 250 000 kr av egna medel i bolaget. Emissionen genomfördes aldrig och T.F. fick tillbaka dessa medel.

T.F. har haft en provanställning på tre månader. Enligt anställningsavtalet har han ett konkurrensförbud om 12 månader. Han har inte haft någon insikt i den teknologiska kärnan i RIT. Vid provanställningens slut träffades inte något nytt avtal. Ett avtalslöst tillstånd gällde därför för tiden därefter. T.F. sade upp sin anställning den 14 maj 2004.

T.F. och J.M-B. var enligt sina anställningsavtal berättigade till försäljningsprovision enligt särskilda villkor, att delta i ett optionsprogram samt att erhålla sex procent av lönen som pensionsförsäkring. De har inte fått den avslutande delen av en provision för en försäljning till Tampere universitet. Optionsprogrammet kom inte till stånd. Pensionsförsäkringen har ej utbetalats.

M.D., J.M-B. och T.F. har varit lojala med RIT under hela anställningstiden inklusive uppsägningstiden. De har även efter anställningstidens upphörande hjälpt RIT bl a med att överlämna kunskap, svara på supportfrågor och ställt upp på möten när det har begärts.

API är en förkortning av "Application Programme Interface". Ett API kan jämföras med en verktygslåda som programmerare kan utveckla till program som kan användas av slutanvändare. Det krävs således att det görs tillägg till API:t för att det skall bli något som kan användas praktiskt av en slutanvändare.

I IT-branschen har s k open standards utvecklats. De syftar till att skapa en standard så att olika IT-produkter kan samverka. RIT har använt VRML och SG X3D. VRML och X3D är båda "open standards".

En icke användbar version av H3D fanns i september 2004. Det innehöll rader 33 000 rad kod. Av dessa har 22 000 genererats automatiskt från bl a X3D-standarden som finns tillgänglig på internet. Det tog endast ett dygn. 12 000 rader har skrivits specifikt för H3D API. Det har varit möjligt att genomföra under den tid som stod till buds. H3D API gjordes allmänt tillgänglig i december 2004 som open source.

Vid en jämförelse med andra API:er som är baserade på VRML eller X3D standard har RIT API och H3D API 86 gemensamma filer. Andra API:er t ex Xj3D, CyberX3D och X3D Toolkit har emellertid betydligt fler filnamn som är identiska med H3D.

SG har inte kopierat RIT:s hårdvara. Den är inte specifik för bolaget. Tekniken är allmänt känd och har funnits tillgänglig under lång tid.

M.D., T.F., J.M-B. och D.E. förvärvade ett lagerbolag efter att deras anställningar vid RIT hade upphört. Bolagsstämma hölls den 10 juni 2004 och de registrerades som styrelseledamöter i bolaget den 22 juni 2004. Haptik är avancerat och dyrt att utveckla. Affärsidén var att i stället att tillhandahålla ett API för tredimensionell grafik och att källkoden skulle publiceras på nätet som open source. Open source innebär att alla har tillgång till källkoden. Den kan laddas ner och det är fritt att ändra och göra tillägg i den.

I augusti 2004 började SensAble att sälja en pen-robot, som används för att ge haptiska egenskaper. Med roboten följer en enkel programvara, en drivrutin. M.D. och D.E. insåg att pen-roboten kompletterade SG:s 3D-grafik. De skrev ett interface, en koppling, mellan å ena sidan H3D API och å andra sidan pen-roboten med programvara. Det tog en vecka. Den enda haptik som finns i grafikprogramvaran från SG finns i interfacet. I övrigt finns haptiken i programvaran från SensAble. H3D API är således att betrakta som en grafisk programvara med mycket lite haptik.

RIT API och H3D API uppvisar stora olikheter främst ifråga om användningsområde. H3D API har avancerad grafik medan RIT API har avancerad haptik. H3D API är inte en med RIT API konkurrerande programvara. I RIT:s årsredovisning för räkenskapsåret maj 2004 – april 2005 nämns den aktuella tvisten inte alls. I ett prospekt för RIT från augusti 2004 anges att bolaget och dess konkurrenter ger upphov till stort intresse för haptik och dess tillämpningar. Om grafik sägs enbart att de bolag som sysslar med grafik inte förväntas utveckla något inom haptik. SG nämns inte som konkurrent. RIT har i prospektet namngett kunder och samarbetspartners.

RIT har aldrig haft något samarbete med NVIS. UK Haptics har försökt att värva M.D. och D.E. Det har därutöver inte förekommit några kontakter med bolaget efter anställningarnas upphörande. Något affärsförhållande har aldrig förelegat mellan bolagen. SG:s samarbete med Sahlgrenska kom till stånd sedan M.R. kontaktat bolaget.

Skadeståndet för brott mot FHL och brott mot anställningsavtalet är enligt RIT en uppskattning av värdet av bolaget "före och efter angreppet". RIT:s värde är inte relevant, eftersom det är frågan om den skada som åsamkats bolaget och inte dess ägare. RIT:s omsättning för räkenskapsåret maj 2002 – april 2003 uppgick till 9,3 miljoner kr. Den har under de två följande räkenskapsåren minskat.

UTREDNING

På RIT:s begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med B.G-L. och T.J. samt vittnesförhör med P.W., L.J., R.C. samt sakkunnigförhör med TO.F.

På svarandenas begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med M.D., J.M-B. och T.F. och vittnesförhör hållits med K.G., R.Ö., L.T. och T.S.

Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Brott mot lagen om skydd för företagshemligheter

Tingsrätten tar först upp frågan om svarandena har utnyttjat eller röjt information som utgjort RIT:s företagshemligheter och därför är skadeståndsskyldiga enligt FHL.

En arbetstagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos arbetsgivaren som han har fått del av i sin anställning under sådana förhållanden att han insåg eller borde ha insett att han inte fick avslöja den skall enligt 7 § FHL ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande. Även annan som uppsåtligen eller av oaktsamhet utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som, enligt vad han inser eller bör inse, har angripits enligt FHL skall enligt 8 § i samma lag ersätta den skada som uppkommer genom förfarandet.

Med företagshemlighet avses enligt 1 § FHL sådan information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkares rörelse som denne håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för honom i konkurrenshänseende. Enligt tingsrättens mening råder det inte någon tvekan om att den information som RIT haft i form av kundlistor och avtal med samarbetspartners samt dataprogrammet RIT API med hårdvara varit av företagshemlig karaktär. Även om delar av dataprogrammet har varit tillgängligt för användare och RIT tillkännagett vissa kunder och samarbetspartners har annat inte framkommit än att övrig information hållits hemlig. Med hänsyn till hur sekretessklausulerna är utformade i M.D:s, T.F:s och J.M-B:s anställningsavtal måste det ha stått klart för dem att denna information varit hemlig.

Den avgörande frågan i denna del av målet gäller om svarandena obehörigen angripit RIT:s företagshemligheter. RIT har inte närmare preciserat omständigheterna kring angreppet. Bolagets påstående om att M.D., J.M-B. och T.F. har fört med sig koden till SG stödjer sig i stället i allt väsentligt på att det enligt bolagets mening finns likheter mellan programmen samt att H3D tagits fram under kort tid. Det har inte satts i fråga att det inom SG i och för sig har funnits anställda med den skicklighet som krävs för att utveckla H3D.

RIT har i fråga om likheterna mellan RIT API och H3D åberopat en utredning av TO.F., som under flera års tid verkat som konsult i IT-branschen. Enligt hans bedömning är likheterna sådana att det förefaller sannolikt att SG haft tillgång till RIT API vid utvecklingen av H3D API. Hans slutsats bygger på en jämförelse av filnamn och deras innehåll i de två programmen.

Av To.F:s utredning framgår att likheterna i fråga om filnamn till helt övervägande del beror på att både RIT API och H3D API använder en liknande standard för grafik. Han har efter att ha beaktat även innehåll betecknat endast åtta filer med samma namn som "intressanta". Av dessa har flera namn med deskriptiv karaktär eller med anknytning till termer som förekommer i andra sammanhang. Även om det i målet har framgått att det saknas en standard för haptik kan namnen enligt tingsrättens mening knappast sägas vara unika. Därtill kommer att filerna, även om de har samma namn, inte är identiska i övrigt samt att H3D API har 295 filer.

När det sedan gäller likheterna i fråga om innehåll har TO.F. i sitt utlåtande inte funnit tecken på kopiering av design och arkitektur. Däremot har han framhållit att det i källkoden till de två programmen finns fyra korta, men i stort sett identiska avsnitt. Kommentaren "install the reachinapi module" utgör ett av avsnitten. M.D., som deltagit i utvecklingen av båda programmen, har förklarat att det är fråga om lösningar som kommer från kända hjälpmedel som hjälpprogram och formelsamlingar eller som han återanvänt samt att "reachinapi" är en felskrivning som föranletts av att han i många år skrivit så i arbetet vid RIT. M.D:s uppgifter i denna del har inte på något avgörande sätt motsagts av To.F:s vittnesmål eller övrig utredning.

Vad gäller utvecklingstiden har RIT gjort gällande att det inte varit möjligt för SG att på endast tre månader utveckla en så avancerad programvara som H3D. Det är ostridigt att en version av programmet förelåg i september 2004. Enligt M.D. var det fråga om en ofärdig modell som visades upp på en mäsas och som ännu inte var användbar. TO.F., som har granskat denna version, har inte undersökt om programvaran fungerade. Mot svarandenas bestridande där det därför inte visat att en användbar version av programmet förelåg vid denna tidpunkt.

Svarandena har bestritt att deras kontakter med UK Haptics, NVIS och Sahlgrenska sjukhuset/ Göteborgs universitet har inneburit att företagshemligheter hos RIT röjts eller utnyttjats. Det har inte presenterats någon utredning som talar emot detta.

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att de likheter som faktiskt finns mellan API:erna kan förklaras på annat sätt än att de enskilda svarandena har fört med sig koden till RIT API till SG eller på annat sätt haft tillgång till den vid utvecklingen av H3D API. Det är ej heller styrkt att utvecklingstiden varit så kort som RIT har påstått. Vidare är det inte styrkt att svarandena i strid med FHL befattat sig med information i RIT:s kundlistor och avtal med samarbetspartners. Det är heller inte visat att någon sådan befattning har förekommit i fråga om RIT:s hårdvara eller dokumentationen till RIT API. Tingsrätten finner mot denna bakgrund ej heller styrkt att M.D., J.M-B. och T.F. röjt företagshemlig information beträffande RIT API eller att SG utnyttjat sådan information. RIT:s yrkande om skadestånd på grund av brott mot FHL skall således lämnas utan bifall.

Allmänt om brott mot anställningsavtalen

I ett anställningsförhållande krävs av arbetstagaren att denne är lojal mot arbetsgivaren. Lojalitetskravet ingår som ett led i anställningsavtalet. Arbetsdomstolen har vid flera tillfällen uttalat att en anställd i allmänhet på ett allvarligt sätt bryter mot detta krav om han eller hon under sin anställningstid bedriver en med arbetsgivaren konkurrerande verksamhet som är ägnad att tillfoga arbetsgivaren en inte obetydlig skada eller som annars sker under sådana omständigheter att den bör uppfattas som illojal (se t ex AD 1998 nr 80). Redan planer på sådan verksamhet kan under vissa omständigheter utgöra brott mot lojalitetskravet (se t ex AD 1993 nr 12).

Den lojalitetsplikt som följer av anställningen gäller under hela anställningstiden och således även under uppsägningstiden.

Fråga i målet är om M.D., J.M-B. och T.F. har åsidosatt sin lojalitetsplikt mot RIT. Vid den bedömningen är villkoren i anställningsavtalen av betydelse. I det följande behandlar tingsrätten därför först frågor om anställningsavtalens innehåll och anställningarnas upphörande. Därefter tar tingsrätten ställning till om det har skett brott mot anställningsavtalen under anställningstiden eller efter anställningstiden.

Anställningsavtalens innehåll och anställningarnas upphörande

Såväl J.M-B:s som T.F:s anställning har ostridigt upphört den 14 juni 2004. M.D. har i förhör under sanningsförsäkran berättat att hans anställning upphörde den 31 maj samma år genom en överenskommelse med arbetsgivaren. Hans uppgifter därvidlag vinner stöd av ett e-mail från RIT:s dåvarande VD R.Ö. De motsägs inte heller av någon bevisning från RIT:s sida. Tingsrätten utgår därför i det följande i från att M.D:s anställning upphört detta datum.

Det är i målet ostridigt att det i M.D:s, T.F:s och J.M-B:s anställningsavtal finns sekretess- och konkurrensklausuler samt att konkurrensklausulen för de två förstnämnda sanktionerats med en bestämmelse om vite. Parterna är vidare ense om att T.F., som inledningsvis haft en provanställning, har fortsatt sin anställning hos RIT efter provotidens slut utan att någon särskild överenskommelse träffats om anställningsvillkoren. Av 6 § lagen (1982:80) om anställningsskydd följer att hans provanställning övergått i en tillsvidareanställning på i övrigt oförändrade villkor. T.F:s anställningsavtal innehåller således sekretess-, konkurrens- och vitesbestämmelser även för tiden efter provanställningens upphörande.

M.D., J.M-B. och T.F. har invänt att de inte är bundna av sekretess-, konkurrens- och vitesbestämmelserna i anställningsavtalen på grund av grova kontraktsbrott från RIT:s sida. RIT har bestritt att bolaget inte skulle ha iakttagit sina förpliktelser enligt anställningsavtalen.

Enligt T.F. och J.M-B. har bolaget åsidosatt sina åligganden bl a genom att inte betala ut den avslutande delen av en provision från en försäljning till

Tampere-universitet. Utredningen i denna del består – förutom av deras egna uppgifter – av en e-mailkorrespondens med RIT. Bolaget har därvid uppgett att provisionsvillkoren inte varit uppfyllda bl a därför att kunden inte kvitterat fakturan. J.M-B. och T.F. har vidare påstått att RIT inte fullföljt de pensionsbetalningar som följer av deras anställningsavtal. Det finns inte någon annan bevisning till stöd för detta påstående än deras egna uppgifter. Mot bolagets bestridande har J.M-B. och T.F. inte styrkt nu aktuella avtalsbrott.

De enskilda svarandena har vidare hävdad att RIT har åsidosatt sina åligganden genom att det optionsprogram som omnämns i deras anställningsavtal inte kommit till stånd. M.D. har i anslutning därtill även gjort gällande att RIT brutit mot anställningsavtalet genom att inte utbetala extra lön för optionerna. Det har inte framkommit att optionsprogrammet har reglerats på annat sätt än genom de skriftliga anställningsavtalen. I T.F:s och J.M-B:s avtal anges enbart att de har rätt att delta i ett optionsprogram. Av M.D:s avtal framgår därutöver att han skall ha rätt teckna sig för viss del i bolaget och delta i nästa nyemission samt att kostnaden för optionerna skall betalas ut som en extra lön under det första kvartalet 2004. Av utredningen framgår att RIT under våren 2004 utan framgång försökte att genomföra en nyemission. Den kom i stället att genomföras sedan M.D., J.M-B. och T.F. hade lämnat bolaget. Vid angivna förhållanden finner tingsrätten inte styrkt att förseningen av optionsprogrammet har inneburit ett åsidosättande av anställningsavtalen. Det är heller inte utrett att M.D. under dessa omständigheter haft rätt till den aktuella betalningen.

Sammanfattningsvis finner tingsrätten inte att M.D., J.M-B. och T.F. förmått visa att påstådda avtalsbrott från RIT:s sida föreligger, varför de enskilda svarandena i sig är bundna av sekretess-, konkurrens- och vitesklausulerna i anställningsavtalen.

Brott mot anställningsavtalen under anställningstiden

RIT har gjort gällande att de enskilda svarandena under sin anställning vid RIT planerat och vidtagit åtgärder för en med RIT konkurrerande verksamhet och i samband med detta använt sig av information som de visste var sekretessbelagd. Bolagets talan för förstås så att åtgärderna i huvudsak har bestått i att ta kontakt med dess kunder och samarbetspartners samt inleda kopiering och plagering av RIT API. De enskilda svarandena har bestritt dessa påståenden.

M.D. har i förhör berättat bl a följande om SG:s tillkomst. Efter det att hans anställning i RIT hade upphört hjälpte han till i ett open source-projekt som drevs av en f d anställd vid RIT, D.E. J.M-B. och T.F. hade också slutat på RIT. Projektet presenterades för dem. I juni 2004 bestämde de sig för att bilda SG.

Vad gäller SG:s verksamhet hölls ostridigt en första bolagsstämma den 10 juni 2004, varvid de enskilda svarandena utsågs till styrelseledamöter. T.F. har i förhör uppgett att bolaget inte påbörjade någon försäljning under

de första sex månaderna. Denna uppgift vinner stöd av R.Ö:s vittnesmål. Han har berättat att RIT under hans tid som VD för bolaget, maj 2004 – februari 2005, aldrig mötte SG i affärer.

Enligt tingsrättens mening är det inte utrett att någon med RIT konkurrerande verksamhet hade påbörjats i SG innan de enskilda svarandenas anställningar upphörde. När det gäller frågan om de under anställningen planerat sådan verksamhet saknas anledning att i denna del göra en annan bedömning än den som gjorts i fråga om brott mot FHL. RIT har således inte styrkt att de enskilda svarandena har tagit kontakt med kunder och inlett kopiering och plagiering av RIT API för att förbereda en konkurrerande verksamhet. Bolaget har ej heller visat att de åsidosatt sin tystnadsplikt. Av utredningen framgår inte att någon annan planering har förekommit än att J.M-B. och T.F. utsågs till styrelseledamöter i SG någon dag innan deras anställningar upphörde. Detta handlande framstår inte – i vart fall med beaktande av att det inte är utrett att de i SG:s verksamhet har dragit fördel av uppgifter som de fått del av i sina anställningar – som så illojalt att de skall anses ha åsidosatt sina skyldigheter enligt anställningsavtalen.

Brott mot anställningsavtalen efter anställningarnas upphörande

M.D., J.M-B. och T.F. har i sina anställningsavtal gjort åtaganden i fråga om sekretess och konkurrens, som gäller även efter anställningens upphörande. De har invänt att de inte – som RIT har gjort gällande – har brutit mot sekretess- och konkurrensklausulerna samt att de inte har varit bundna av dessa.

Utredningen i fråga om brott mot tystnadsplikten efter anställningens upphörande skiljer sig inte nämnvärt från den som lagts fram i denna del för tiden dessförinnan. Det saknas därför anledning att bedöma frågan på annat sätt än i det föregående. Det är således inte styrkt att något brott mot sekretessklausulerna har förekommit.

Vad gäller brott mot konkurrensklausulerna prövar tingsrätten först om de – såsom de enskilda svarandena har gjort gällande – är ogiltiga, eftersom de sträcker sig längre än vad som kan anses skäligt enligt 38 § avtalslagen.

Enligt 38 § avtalslagen är en konkurrensklausul bindande för den som gjort utfästelsen endast i den utsträckning utfästelsen kan anses skälig. Vid bedömningen av om en sådan utfästelse är skälig har det i praxis gjorts jämförelser med innehållet i den överenskommelse angående begränsning m m av s k konkurrensklausuler vilken år 1969 träffades mellan å ena sidan SAF och andra sidan SIF, SALF, och CF. Enligt denna överenskommelse, som anses återspegla ett på arbetsmarknaden allmänt rådande synsätt, skall konkurrensklausuler få förekomma bara hos sådana arbetsgivare som är beroende av självständig produkt- eller metodutveckling och som genom utvecklingsarbete av det slaget skaffar sig eller därmed jämförbart företagsspecifikt kunnande, vars yppande för konkurrenter skulle kunna medföra påtagligt men. Vidare anges i överenskommelsen att konkurrensklausuler bör komma ifråga bara för arbetstagare, som under

anställningen får kännedom om tillverkningshemligheter eller därmed jämförbart kunnande och som genom utbildning eller erfarenhet har möjlighet att göra bruk av denna kännedom. När det gäller konkurrensklausuler i anställningsförhållanden som ligger vid sidan av användningsområdet för 1969 års överenskommelse har uttalats att sådana visserligen inte utan vidare kan antas sakna giltighet, men att det torde vara befogat med en starkt restriktiv syn på sådana klausuler (se AD 1992 nr 99).

T.F. och J.M-B. anställdes som "Business Area Manager" respektive "Hardware Manager and Sales Representative". Deras ställning i RIT, som vid aktuell tidpunkt hade mindre än tio anställda, kan inte betecknas som ledande. Av J.M-B:s i förhör lämnade uppgifter framgår att hans arbetsuppgifter vid RIT eller i närstående bolag dessförinnan endast delvis har bestått i att utveckla hårdvara för RIT:s applikationer. Han har till stor del arbetat med inköp- och leveranser samt tidvis även varit sysselsatt med monteringsuppgifter. Av förhöret med T.F. framgår att han arbetat med försäljning främst genom att träffa kunder. Det framgår varken av deras uppgifter eller utredningen i övrigt att de skall ha haft några närmare insikter i RIT:s utvecklingsarbete i fråga om bolagets produkt, RIT API. Bolaget får redan på grund härav anses ha ett begränsat intresse av att upprätthålla konkurrensklausulerna i förhållande till T.F. och J.M-B. Däremot har RIT haft ett i och för sig berättigat intresse av en sådan klausul i förhållande till M.D., vars arbetsuppgifter under lång tid avsett utvecklingsarbete.

RIT:s intresse av konkurrensklausulerna skall vägas mot deras verkningar för de enskilda svarandena. Enligt lydelsen innebär klausulerna för T.F. och J.M-B. att de efter anställningens upphörande inte har rätt att bedriva någon med RIT konkurrerande verksamhet. För T.F. har omfattningen begränsats till konkurrerande verksamhet som gäller haptisk mjukvara. Konkurrensbegränsningen omfattar i samtliga fall även anställning i bolag vars verksamhet rimligen får anses konkurrera, direkt eller indirekt, med RIT. Klausulerna gäller i Europa och alla i andra länder där RIT bedriver eller kommer att bedriva verksamhet genom dotterbolag. Bindningstiden är 12 månader för M.D. och T.F. och sex månader för J.M-B.

Av utredningen framgår att konkurrensklausulerna är ensidigt upprättade av arbetsgivaren och ej har varit föremål för närmare diskussion mellan parterna med undantag av begränsningen till haptisk mjukvara i T.F:s anställningsavtal. P.W., som i egenskap av VD för RIT undertecknade avtalen, har i förhör uppgett att skrivningen tillkom efter diskussionen med T.F. Den var enligt P.W:s mening inte tänkt som en inskränkning utan avsåg haptisk mjukvara och annat som RIT arbetade med. Vad gäller den geografiska begränsningen framgår av hans vittnesmål att RIT vid aktuell tidpunkt gjorde affärer i tre-fyra länder i Europa och i Japan och Australien.

En tillämpning av konkurrensklausulerna ger vid handen att M.D. och J.M-B. under en inte obetydlig tid varit förhindrade att såväl i Sverige som i andra delar av världen verka i den bransch som de under lång tid arbetat i. Verkningarna får beskrivas som mycket ingripande även för T.F., i vart fall i betraktande av hans korta anställningstid. RIT har, trots dessa långtgående

förpliktelser, inte gjort något motsvarande åtagande i form av ekonomisk kompensation. Bolaget saknar enligt anställningsavtalen helt skyldighet att utge lönekomensation under bindningstiden. Det har inte heller framkommit att de enskilda svarandena haft uppseendeväckande hög lön eller särskilt förmånliga villkor under anställningen.

Av P.W:s vittnesmål har framgått att RIT, vid anställningsavtalens ingående, inte var omedvetet om betydelsen av ett ekonomiskt åtagande från bolagets sida. P.W. har förklarat att han utgick ifrån att ersättning skulle utgå under bindningstiden, eftersom det internt sades att det i annat fall inte var möjligt att ha konkurrensklausuler. Det har av förhöret med honom också framgått att RIT upprättade anställningsavtalen i samråd med bolagets advokatbyrå.

Vid en samlad bedömning av nu aktuella förhållanden finner tingsrätten att konkurrensklausulerna som oskäligen skall jämkas så att de inte utgör avtalsinnehåll för tiden efter anställningarnas upphörande. Av detta följer att de enskilda svarandena inte har brutit mot något konkurrensförbud. Skadestånd och vite för brott mot konkurrensklausulerna kan därför inte utgå.

RIT:s yrkanden om skadestånd och vite på grund av brott mot anställningsavtalen skall således lämnas utan bifall.

Sammanfattande bedömning

De överväganden som har gjorts i det föregående leder till att käromålet skall ogillas i dess helhet.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång skall RIT ersätta SG och medparter för deras rättegångskostnader. SG har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 673 117 kr, varav 670 000 kr för ombudsarvode och 3 117 kr för utlägg. Var och en av M.D., J.M-B. och T.F. har yrkat ersättning för rättegångskostnad avseende ombudsarvode med 125 000 kr inklusive mervärdesskatt. RIT har slutligen inte vitsordat något belopp som i sig skäligt.

Vad de enskilda svarandena har yrkat i denna del får enligt tingsrätten anses vara skäligt.

Målet angår inte SG i samma utsträckning som de enskilda svarandena. Bolaget har ändå begärt ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som är flera gånger högre än vad medparterna har yrkat. Svarandena har gett in en gemensam arbetsredogörelse. Av den framgår inte närmare vilka olika arbetsmoment som har utförts av deras båda ombud. Det är inte heller möjligt att av den sluta sig till vilka arbetsmoment som hänför sig till den del av målet som gäller SG eller hur rättegångskostnaderna har fördelats i denna del. Även om processmaterialet har varit omfattande och i huvudsak gemensamt för målets olika delar ter sig det av SG yrkade beloppet avseende arbete som väl högt. Med hänsyn härtill och till de belopp som ansetts

skäliga för de enskilda svarandena bestämmer tingsrätten ersättningen för SG:s rättegångskostnader till skäliga ansedda 403 117 kr, varav 400 000 kr för arvode och 3 117 kr för utlägg.

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
2. Reachin Technologies AB skall ersätta M.D. för hans rättegångskostnad med 125 000 kr, allt ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
3. Reachin Technologies AB skall ersätta J.M-B. för hans rättegångskostnad med 125 000 kr, allt ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
4. Reachin Technologies AB skall ersätta T.F. för hans rättegångskostnad med 125 000 kr, allt ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
5. Reachin Technologies AB skall ersätta SenseGraphics AB för dess rättegångskostnader med 403 117 kr, varav 400 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.